

Asia: VN/7196/2021

Lausuntopyyntö naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuuden selkeyttämistä, tapon syyteoikeuden vanhentumista ja lapsensurman kumoamista koskevasta HE-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomista koskevat kommentit ja huomiot

Esityksessä on todettu, että tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen katsotaan ilmiönä osaksi naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai kunniaan liittyvää väkivaltaa. Kunniaan liittyvää väkivaltaa voi ilmentyä eri muodoissa henkisenä, fyysisenä, seksuaalisena ja taloudellisena väkivaltana. Esimerkkinä kunniaan liittyvästä väkivallasta käytetään usein myös tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista.

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisessa poistetaan usein normaalia, tervettä kudosta, mikä voi johtaa sukuelinten normaalin, fysiologisen toiminnan vaikeutumiseen. Tutkimusten mukaan silpominen voi aiheuttaa muun muassa voimakasta kipua, joka voi johtaa kipushokkiin sekä verenvuotoa, joka runsaana voi johtaa vuotoshokkiin ja kuolemaan. Tyttöjen ja naisten silpomiseen voi liittyä myös psykologisia haittavaikutuksia ja mielenterveyden ongelmia.

Esityksessä on perustellusti katsottu, että naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttämisen tavoitteena on muun muassa vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta sekä selkeyttää nykytilaa kieltämällä kaikenlaiset naisen tai tytön ulkoiseen sukuelimeen kohdistuvat vahingoittamisteot sekä tällaisten tekojen valmistelun, mukaan lukien naisen tai tytön viemisen ulkomaille silpomista varten. Ehdotetuilla lainmuutoksilla pyritään myös vaikuttamaan asenteisiin sekä mahdollisten rikoksenteekijöiden käyttäytymiseen niissä rajoissa, joissa siihen on ylipäättään mahdollista vaikuttaa rikoslain keinoin. Perimmäisenä tavoitteena on naisten ja tyttöjen ympärileikkausten estäminen kokonaan. Ehdotuksilla pyritään myös edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista.

Käräjäoikeus toteaa, että sukuelimiä vahingoittavia tekoja arvioidaan rikoslain

21 luvun yleisten pahoinpitelyä koskevien säännösten kautta eikä rikoslaissa taikka muussa sääntelyssä ole erikseen säännöksiä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kriminalisoimiseksi. Alaikäisen tytön viemisestä ulkomaille sukuelinten silpomista varten tai tytön tai naisen pakottamisesta tai järjestämisestä alistumaan sukuelinten silpomiseen ei ole myöskään nimenomaista säännöstä. Puheena oleva naisen tai tytön sukuelimen tahallista vahingoittamisesta säädettävä erityinen rangaistussäännös selkeyttäisi näin muodoin vallitsevaa oikeustilaa. Lisäksi ehdotettu säännös vertautuu hyvin pitkälle muissa verrokkimaissa voimassa olevaan lainsäädäntöön. Naisen sukuelimen silpomisessa on kysymys erityisen vakavasta henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta. Tähän nähden on perusteltua laajentaa kärsimyksen korvaamisen soveltamisalaa koskemaan myös lievemmät naisen sukuelinten silpomisen tekemuodot. Tällä on merkitystä myös silpomisrikosten uhrien asemaan. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen kärjääoikeus pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina.

2. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevat kommentit ja huomiot

Kärjääoikeus viittaa silpomisen valmistelua koskevien kommenttien ja huomioiden osalta edellä kohdassa 1 lausuttuun ja toteaa, että ehdotetut muutokset ovat myös näiltä osin perusteltuja.

3. Rikosoikeudellista vanhentumista koskevat kommentit ja huomiot

Kärjääoikeus toteaa aluksi, että tahallisista henkirikoksista murha on vanhentumaton, koska murhasta voidaan tuomita elinkautinen vankeusrangaistus. Taposta voidaan tuomita enintään 12 vuoden määräaikainen vankeus, joten tapon syyteoikeus vanhentuu 20 vuodessa. Tahallisten henkirikosten selvittämistä on korkea ja merkittävä osa tapauksista saadaan selvitettyä varsin nopeasti. Osa mainituista tapauksista selviävät kuitenkin vasta vuosien taikka vuosikymmenien jälkeen. Kysymys on vakavasta rikoksesta, joka edellyttää lähtökohtaisesti vaativia ja hankalia tutkintatoimenpiteitä. Esityksen mukaan pisimmillään tahallinen henkirikos on saatavilla olevien tietojen mukaan selvitetty hieman alle 30 vuodessa rikoksen teosta. Puheena olevissa rikoksissa voi olla myös useita epäiltyjä

henkilöitä / vastaajia. Kärjääoikeus kiinnittää huomiota myös siihen, että oikeuskäytännössä murhan ja tapon rajanveto ei ole selvää. Tähän nähden on mahdollista, että murhana syytetty teko katsotaan tuomioistuimessa toteuttavan tapon tunnusmerkistön. Mikäli syyte on nostettu tappoa koskevan syyteoikeuden vanhentumisajan jälkeen, tuomioistuimen olisi hylättävä syyte vanhentuneena. Esityksessä on perustellusti katsottu, että ehdotetun muutoksen tavoitteena on varmistaa, että rikosoikeudellista vanhentumista koskevat säännökset eivät aseta estettä tekijän saattamiselle vastuuseen rikoksen laatu ja sen selvittämisen tärkeys huomioon ottaen. Ehdotetulla muutoksella pyritään osaltaan korostamaan myös tahallisen henkirikoksen moitittavuutta ja vahvistamaan perustuslaissa säädettyä jokaisen oikeutta elämään. Mainittuihin seikkoihin nähden esitettyä muutosta siitä, että täytetty tappo olisi jatkossa vanhentumaton rikos, voidaan pitää perusteltuina.

4. Lapsensurmaa koskevat kommentit ja huomiot

Kärjääoikeus toteaa, että lapsensurmaa koskevaa erillissäännöstä on sovellettu tuomioistuimissa erittäin harvoin eikä mainitun erillissäännöksen osalta ole myöskään yhtenäistä oikeuskäytäntöä. Kuten esityksestä käy ilmi lapsensurmaa koskevaa säännöstä on nykyisin sovellettu käytännössä vain hyvin harvakseltaan. Poliisin tietoon tulleita lapsensurmia vuosina 2013–2022 on tilastoitu vain neljä.

Esityksessä on perustellusti katsottu, että vastasyntyneen lapsen henkeä tulisi suojata samoilla yleisillä tahallisia henkirikoksia koskevilla rangaistussäännöksillä kuin varttuneempienkin henkeä. Tekijälle synnytyksestä aiheutunut uupumuksen tai ahdistuksen tila, josta johtuen hän surmaa lapsensa, voidaan lähtökohtaisesti ottaa huomioon syyntakeisuusarvioinnissa. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena ei ole myöskään lähtökohtaisesti ankaroittaa lapsensurmaa vastaavista teoista tuomittavia rangaistuksia, vaan teoista voitaisiin tuomita alempi rangaistus kuin yleisesti alentuneesti syyntakeisena tehdyissä henkirikoksissa tuomitaan. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan ehdotettu muutos myös selkeyttäisi rikoslakia. Edellä lausutuilla perusteluilla lapsensurmaa koskevan säännöksen kumoamista koskevaa ehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

5. Kommentit ja huomiot esitysluonnoksen johdosta muihin lakeihin tehtäviin muutoksiin

Ei kommentteja tai huomioita.

6. Muut esitykseen liittyvät kommentit ja huomiot

Ei muita kommentteja tai huomioita.

Muilta osin Oulun käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa asiasta.

Turtiainen Kari
Oulun käräjäoikeus - Käräjäoikeuden lausunnon on valmistellut
käräjätuomari Sakri Taskila.